

**«ПОСТАТЬ – ВЧИТЕЛЯ», ЙОГО ФАХОВА
ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА
У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

У своїй педагогічній спадщині В. О. Сухомлинський неодноразово звертається до сутності й соціальних функцій професійної діяльності вчителя як наставника дітей, посередника між дитиною та соціумом. Ключову роль у творенні школи для дитини учений відводив постаті вчителя, його психолого-педагогічній та фаховій підготовці. «Головне, – підкреслює педагог, – це віра в людину, чутливість до всього хорошого в ній. Висока моральність учителя стає нині найважливішою умовою його педагогічної майстерності... Улюбленим і авторитетним учитель стає не тільки тому, що досконало знає свій предмет, а й тому, що, глибоко люблячи його, поєднує у своєму серці цю любов з любов'ю до людини-дитини» [3, т. 5, с. 114]. Василь Олександрович відстоював гуманістичну позицію педагога, який повинен сприймати дитину такою, якою вона є. Він окреслив педагогічні норми стосунків учителя й учнів. У практиці роботи Павлівської середньої школи В. О. Сухомлинський великого значення надавав опануванню педагогічними працівниками способів індивідуальної психокорекції, адже виховний ефект залежить від урахування особливостей внутрішньої позиції вихованця. З цією метою було організовано роботу психолого-педагогічного семінару вчителів.

До функцій педагога В. О. Сухомлинський відносив організацію шкільного життя і позашкільної діяльності, спілкування та партнерства у класі. Василь Олександрович наголошував на важливості виховного значення колективу, в якому потрібно формувати гуманні стосунки. Він радив учителям завжди бачити у колективі окрему дитину, її духовний світ, здобутки й проблеми. Обґрунтовуючи сутність педагогічної професії як творчого процесу, неодноразово підкреслював, що у своїй основі педагогічна праця – це творчість, наближена до наукового дослідження. Однак педагогічна творчість неможлива без праці душі вчителя. Тому однією з найголовніших вимог до вчителя, на думку Василя Олександровича, є здатність поєднувати щирість і мудрість. Він вказував на особливу роль умінь учителя щодо професійного самопізнання і самовиховання [2, с. 44–45].

Неоціненний внесок В. О. Сухомлинського в розробку змісту і форм роботи школи з батьками. За переконанням педагога, плідна співпраця школи і родини можлива за умов: органічного взаємозв'язку змісту виховання у школі і родині та єдності їх виховної діяльності; залучення батьків до активної участі у роботі школи; організації педагогічного просвітництва батьків, згуртування батьківського колективу; поєднання і взаємозв'язку колективних та індивідуальних форм роботи школи й сім'ї;

врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей у спільній виховній роботі; здійснення індивідуального підходу у педагогічній роботі з кожною родиною.

Головною метою системи вищої педагогічної освіти є підготовка професійно компетентних і конкурентоздатних, гуманістично зорієнтованих висококваліфікованих спеціалістів, тобто формування суб'єктів професійної діяльності, здатних вільно та свідомо самовизначатися у педагогічній дійсності, творчо розв'язувати проблеми педагогічного процесу у спільній діяльності з учнями. У сучасному розумінні педагогічна підготовка студентів постає як цілісний інтегрований процес, який не зводиться лише до вивчення дисциплін педагогічного циклу. Так, відомий педагог О. А. Орлов доводить, що інтегративність педагогічної підготовки виявляється в педагогізації всіх предметів, які вивчаються у педагогічних вузах, що сприяє підвищенню якості педагогічної підготовки та передбачає зміну статусу педагогіки як навчального предмета. У реальній практиці вчитель стикається з єдиною цілісною особистістю учня, включеного у педагогічний процес. Саме тому необхідна інтеграція всіх психолого-педагогічних, а точніше, всіх гуманітарних знань.

Ведеться пошук основ формування змісту нової педагогічної освіти з чітко окресленими тенденціями педагогічної спрямованості освіти в цілому. Через це педагогічні дисципліни поєднуються з філософією, психологією, методикою викладання, культурологічними та спеціальними дисциплінами, тобто розвивається міждисциплінарний підхід і створюються інтегративні курси. Координуючу роль у такій інтеграції відіграє педагогіка, що синтезує всі знання про людину, виявляє закономірності педагогічного процесу, формує принципи його організації, визначає зміст, норми й методи роботи урахуванням закономірностей фізичного та психічного розвитку й соціалізації дитини. Фундаменталізація статусу дисципліни «Педагогіка» у ВНЗ передбачає посилення системоутворюючого характеру педагогічних навчальних предметів у структурі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя, що зумовлює необхідність їх вивчення протягом усіх років навчання у вищій школі.

Змінюються наукові парадигми, практичні підходи й методи, а ідеї педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського, який продовжив найкращі традиції світової та вітчизняної педагогіки, залишаються актуальними [1, с. 25–27].

Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського стосуються лише навчально-виховного процесу у загальноосвітній школі. Проте вони можуть бути поштовхом для розробки концепції особистісно орієнтованого навчання й виховання у вищій школі, яка має значні відмінності у меті і мотивації навчання порівняно із загальноосвітньою школою. Зараз така концепція відсутня й що, за словами В. О. Сухомлинського, змусить кожного

вихованця замислитися над власною поведінкою, над своєю мовою, спонукатиме його до самовдосконалення

В. Сухомлинський вважав, що професія вчителя є особливою, близькою до науково-дослідної. Педагог має аналізувати факти, передбачати наслідки виховного впливу, інакше він перетвориться на ремісника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко О. Організація методичної роботи за ідеями В. О. Сухомлинського // Рідна школа. – 2004. – № 2. – С. 25–27.
 2. Новгородська Ю. Ідеї В. О. Сухомлинського живуть і розвиваються // Рідна школа. – 2002. – листопад. – С. 44–45.
- Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5-ти т. – К., 1976–1978.